دۇنيادىكى مەشھۇر شەخسلەر ھەققىدە ھېكايىلەر — 2

تالانتلىق ئالەم مۇتەخەسسىسى

فون بلاۋئير

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

دۇنيادىكى مەشھۇر شەخسلەر ھەققىدە ھېكايىلەر

تالانتلىق ئالەم مۇتەخەسسىسى

فون بلاۋئىر

تۈزگۈچى : جياڭ جىۋېي

تەرجىمە قىلغۇچى : ھاكىمجان ئۆمەر

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

图书在版编目(CIP)数据

航天奇才 - 冯·布劳恩：维吾尔文/姜继为编著；阿克木江·乌麦尔译. - 乌鲁木齐：新疆人民出版社，2000.3 （2009.4 重印）
（世纪人物传记故事丛书·第2集/刘俊峰主编）
ISBN 978-7-228-05586-9

Ⅰ.航... Ⅱ.①姜... ②阿... Ⅲ. 冯... 生平事迹 - 维吾尔语（中国少数民族语言）Ⅳ.I25

中国版本图书馆 CIP 数据核字(1999)第76812号

责任编辑	艾克巴尔·艾力
责任校对	赛娜瓦尔，扎米拉提
特约校对	阿依古丽·亚森
封面设计	祖力喀尔装帧
出版发行	新疆人民出版社
地　　址	乌鲁木齐市解放南路348号
邮　　编	830001
电　　话	0991-2827472
印　　刷	乌鲁木齐八家户彩印有限公司
经　　销	各地新华书店
开　　本	880×1230毫米 32开本
印　　张	5
版　　次	2000年3月第1版
印　　次	2009年4月第2次印刷
印　　数	4001 - 7000
总 定 价	80.00 元
单　　价	8.00 元

بۇ كىتاب بېيجىڭ كۇتۇپخانا نەشرىياتىنىڭ 1997 ـ يىل 1 ـ ئاي 1 ـ نەشرى، 1997 ـ يىل 1 ـ ئاي 1 ـ باسمىسىغا ئاساسەن تەرجىمە ۋە نەشر قىلىندى.

本书根据北京图书馆出版社1997年1月第1版，1997年1月第1次印刷本翻译出版。

دۇنيادىكى مەشھۇر شەخسلەر ھەققىدە ھېكايىلەر — 2

تالانتلىق ئالەم مۇتەخەسسىسى — فون بلاۋېر

ئاپتورى: جياڭ جىۋېي
تەرجىمە قىلغۇچى: ھاكىمجان ئۆمەر
مەسئۇل مۇھەررىرى: ئەكبەر ئەلى
مەسئۇل كوررېكتورى: سەنەۋەر ئىبراھىم، زەمىرە پىدائى
تەكلىپلىك كوررېكتورى: ئايگۈل ياسىن
مۇقاۋىسىنى لايىھىلىگۈچى: زۇلقەر لايىھەچىلىكى
نەشر قىلىپ تارقاتقۇچى: شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى
ئادرېسى: ئۈرۈمچى شەھىرى جەنۇبىي ئازادلىق يولى 348 ـ نومۇر
پوچتا نومۇرى: 830001
تېلېفون: 0991 ـ 2827472
باسقۇچى: ئۈرۈمچى باجياخۇ رەڭلىك مەتبەئەچىلىك چەكلىك شىركىتى
ساتقۇچى: جايلاردىكى شىنخۇا كىتابخانىلار
فورماتى: 1230×880 مىللىمېتىر 1/32
باسما تاۋىقى: 5
نەشرى: 2000 ـ يىلى 3 ـ ئاي 1 ـ نەشرى
باسمىسى: 2009 ـ يىلى 4 ـ ئاي 2 ـ بېسىلىشى
تىراژى: 4001 — 7000
كىتاب نومۇرى: ISBN 978 — 7 — 228 — 05586 — 9
ئومۇمىي باھاسى: 80.00 يۈەن
يەككە باھاسى: 8.00 يۈەن

كىرىش سۆز

ئالەمگە ساياھەت قىلىش ئىنسانىيەتنىڭ قەدىمدىن بۇيانقى تەسىرلىك شېرىن چۈشلىرىنىڭ بىرى. قەدىمكى زاماندا گرېكلار ئىككى دولىسىغا پەيلەرنى قاداپ قۇشقا ئوخشاش ئۇچۇپ بېقىشنى خىيال قىلغان؛ 19 ـ ئەسىردە فرانسىيىلىك فانتازىيىلىك ئەسەر يازغۇچى ژيۇل ۋېرىن «يەر شارىدىن ئاي شارىغىچە» دېگەن كىتابنى يازغان. كىتابتىكى باش قەھرىمان زەمبىرەك ئارقىلىق ئۆزىنى ئاي شارىغا ئاتىدۇ. نەتىجىدە زەمبىرەك ئاينى بويلاپ ئايلىنىپ، يا ئايغا كىرەلمەي، يا يەر شارىغا قايتالماي ئالەم بوشلۇقىدىكى جەسەت ساندۇقىغا ئايلىنىدۇ.

19 ـ ئەسىرنىڭ 90 ـ يىللىرىغا كەلگەندە، ئاندىن رۇسىيىلىك E.K سىئولكوۋسكىي راكېتانىڭ ئاساسىي پرىنسىپلىرىنى سىستېمىلىق شەرھلىگەن، بۇنىڭ بىلەن ژيۇل ۋېرىننىڭ خام خىيالى ئىلىم ـ پەن ساھەسىگە يەنىمۇ يېقىنلاشقان، بىراق ئىنسانلارنىڭ ئالەمگە ساياھەت قىلىش چۈشىنى ۋە ئاي شارىغا چىقىش تەسەۋۋۇرىنى ھەقىقىي يوسۇندا ئىشقا ئاشۇرغان كىشى ئامېرىكا تەۋەلىكىدىكى گېرمانىيىلىك ئالىم فون بلاۋئېر. ئۇ تالانتى ۋە تىرىشچانلىقىغا تايىنىپ ئىنسانلارنى تارىختىن بۇيانقى ئەڭ چوڭ بىر قەدەم تاشلاش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلدى.

بۇ كىتابتا ئاشۇ ئۇلۇغ ئالىمنىڭ ھېكايىسى بايان قىلىنىدۇ.

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com

مۇندەرىجە

بىرىنچى باب كەپسىز ئۆسمۈر 1
ئىككىنچى باب بالا كەشپىياتچى 7
ئۈچىنچى باب كۆكتە پەرۋاز قىلىش 14
تۆتىنچى باب ھەربىي فورما كىيمىگەن ھەربىي 22
بەشىنچى باب ئون يىل تاۋلىنىش 34
ئالتىنچى باب ئەنگلىيىنى بومباردىمان قىلىش 44
يەتتىنچى باب سام تاغنىنى ئىزدەش 59
سەككىزىنچى باب جەننەتتىكى مەھبۇس 67
توققۇزىنچى باب يېگى چوڭ قۇرۇقلۇق پۇقراسى 75
ئونىنچى باب ئېكسپېدىتسىيىچىنىڭ ساياھىتى 84
ئون بىرىنچى باب «ساتۇرن» ناملىق راكېتانىڭ دۇنياغا كېلىشى 101
ئون ئىككىنچى باب ئاي شارىغا تۇتاشقان يول 112
ئون ئۈچىنچى باب «ئاپوللو» دىن يەر شارىغا سالام 127
ئون تۆتىنچى باب ئالەم قاتنىشى ئىشلىرىنىڭ باش لايىھىلىگۈچىسى 140

بىرىنچى باب كەپسىز ئۆسمۈر

ۋېينېر فون بلاۋئېر 1912 ـ يىلى 23 ـ مارت گېرمانىيىنىڭ شەرقىدىكى ۋېستېر دېگەن جايدا بىر ئاقسۆڭەك ئائىلىسىدە دۇنياغا كەلدى. ئۇنىڭ ئاتا ـ ئانىسى ئوبدان تەربىيە كۆرگەنىدى. ئانىسى ئېممى فون بلاۋئېر خانىم ئەدەبىيات ۋە مۇزىكىغا ئامراق بولۇپ، ئالتە خىل تىلنى پىششىق بىلەتتى. شۇنداقلا ئۇ داڭلىق ئىشتىن سىرتقى ئاسترونومىيە ھەۋەسكارى ئىدى؛ دادىسى ماگنوس فون بلاۋئېر گېرتسوگ شۇ يەردىكى داڭلىق سىياسىيون بولۇپ، ئۆلكىلىك پارلامېنتىنىڭ ئەزاسى بولغان. ئۇزاق ئۆتمەي ۋېيمار جۇمھۇرىيىتىنىڭ يېزا ئىگىلىك مىنىستىرى بولغان. بلاۋئېر ئۇلارنىڭ ئىككىنچى ئوغلى بولۇپ، ئۇلار بۇ شوخ ئوماق ئوغلىنى ناھايىتى ياخشى كۆرەتتى.

بلاۋئېر كىچىكىدىنلا بەك كەپسىز ئىدى. دۇنيادىكى ئىشلارغا ناھايىتى قىزىقاتتى. ئاتا ـ ئانىسى ئۇنىڭغا ئويۇنچۇق ئېلىپ بەرسە بىردەم ئويناپلا ئۇنى چۇۋۇپ، ئىچىدە قانداق سىرلارنىڭ بارلىقىنى بىلىشكە ئالدىرايتتى. ئۇنىڭ قولىغا چۈشۈپ قالغان ئويۇنچۇقلار ئەزەلدىن بىرەر كۈنمۇ ساق پېتى تۇرمىغاچقا، ئاكا ـ ئىنىلىرى ئويۇنچۇقلارنى دائىم يوشۇرۇپ قوياتتى. ئۆيدىكى قانداق نەرسە بۇزۇلۇپ كەتسە، ھەممىيلەن بۇنىڭ بلاۋئېرنىڭ ئىشى ئىكەنلىكىنى سۆزسىزمۇ بىلىشەتتى.

بلاۋئېر شۇنداق كەپسىز بولسىمۇ، بىراق ئاتا ـ ئانىسى ئۇنى ئانچە ئەيىبلەپ كەتمەيتتى. ئۇلار باللارنىڭ قىزىقىشىنى يېتىلدۈرۈش ئەڭ مۇھىم، قىزىقىش ئۆسمۈرلەرنىڭ ئەڭ قىممەتلىك بايلىقى دەپ قارايتتى. شۇڭا، بلاۋئېر رود مەزھىپىدىكىلەرنىڭ چېركاۋدا ئېتىقاد مۇراسىمى ئۆتكۈزگەندە

ئاتا ـ ئانىسى باشقا پۇلدار ئائىلىلەرگە ئوخشاش ئۇنىڭغا ئالتۇن سائەت سوۋغا قىلماي، ئاسترونومىيە دۇربۇنى سوۋغا قىلغانىدى. بەلكىم بۇ ئۆزگىچە سوۋغات بىلاۋئېرنىڭ كېيىنكى ھايات مۇساپىسىگە ئاساس سالغان بولۇشى مۇمكىن.

ياز كۈنلىرى ئاخشىمى ئاسماندا ساناقسىز يۇلتۇزلار جىمىرلايتتى. جىمجىت كېچىدە پاقىلارنىڭ ئارىلاپ ـ ئارىلاپ كورۇلداشلىرى ئاڭلىنىپ تۇراتتى. كىچىك بازاردىكىلەر ئاللىبۇرۇن شېرىن ئۇيقۇغا كەتكەن بولسىمۇ، بىراق بىلاۋئېر ئۆز ھويلىسىدا قىزىقىش نەزىرى بىلەن ئاسمانغا قاراپ تۇراتتى. ئۇ قولىغا دۇربۇننى ئېلىپ، چوغدەك قىزىل يېنىپ تۇرغان بىر يۇلتۇزنى كۆزەتتى ۋە نېمىشقا بەزى يۇلتۇزلار قىزىل، بەزى يۇلتۇزلار ئاق ھەتتا بەزى يۇلتۇزلار يېشىل بولىدىغاندۇ؟ دېگەنلەرنى ئويلىدى.

بىلاۋئېرنىڭ ئانىسى بالىخانىنىڭ پەنجىرىسىنى ئېچىپ ئۇنىڭغا:

— بىلاۋئېر، ئەمدى ئۇخلا ! — دەپ توۋلىدى.

— سەل تۇرۇپ ئۇخلايمەن، ئاپا، مەن ھازىر بىر قىزىل يۇلتۇزنى تەتقىق قىلىۋاتىمەن. ئۇنى يۆتكەپ ماڭا يېقىن جايغا ئورۇنلاشتۇردۇم، بىر چامدىساملا يېتىشىۋالىدىغاندەكلا قىلىمەن. ئاپا، مەن راستتىنلا ئۇنىڭغا يېقىنلاشسام دەپ ئويلايمەن ! — دېدى بىلاۋئېر.

بىلاۋئېر خانىم كۈلۈپ كەتتى. ئوغلى ھەمىشە مۇشۇنداق غەلىتە خىياللارنى قىلاتتى.

— بىلاۋئېر، قىزىل يۇلتۇزنىڭ نېمە يۇلتۇز ئىكەنلىكىنى بىلەمسەن؟ ئۇلار نۇرغۇن يۇلتۇزلار، بىزدىن نەچچە مىليون كىلومېتىر يىراقلىقتا، ئەگەر مېڭىپ بارىمەن دېسەڭ نەچچە يۈز يىلدىمۇ يېتىپ بارالمايسەن، — دېدى ئانىسى.

— ئۇنداقتا مەن تېز سۈرئەتلىك ماشىنىدىن بىرنى كەشىپ قىلىمەن، شۇ ماشىنىغا ئولتۇرۇپ يۇلتۇزلارنى ئىزدەيمەن، —

دېدى بلاۋئېر دۇربۇننى يىغىشتۇرغاچ ئانىسىغا قاراپ.
بلاۋئېر ئاتا ـ ئانىسى بىلەن بېرلىنغا كۆچۈپ كەلگەندىن كېيىن، باشلانغۇچ مەكتەپكە كىردى. ئۇ ناھايىتى ئەقىللىق بولسىمۇ، بىراق مەكتەپنىڭ ئۆگىنىش تۇرمۇشىغا زادىلا كۆنەلمىدى. پارتىدا جىمجىت ئولتۇرۇپ دەرس ئاڭلاش ئۇنىڭغا بەك ئېغىر كېلەتتى. بلاۋئېر دائىم كۆزلىرىنى دوسكىغا تىكىپ قوللىرىنى پارتا ئۈستىگە قويۇپ، سائىتىنى ياكى بولمىسا مەكتەپكە ئەكەلگەن پارچە تۆمۈرلەرنى ئويناپ ئولتۇراتتى. دىققىتىنى دەرسكە يىغالماي پىكىر يۈرگۈزەتتى. مۇئەللىم نېمىشقا شۇنچە كۆپ قىزىقارلىق ئىشلارنى سۆزلىمەي، ئېلىپبە، ھېساب دېگەنلەرنى سۆزلەيدىغاندۇ؟ دەپ ئويلاپ ئىچى سىقىلاتتى. بىر قېتىم تىل دەرسىدە مۇئەللىم بلاۋئېرنىڭ دەرسكە دىققەت قىلماي ئۇقانلىقىنى بايقاپ قالدى ـ دە، ئۇنىڭ يېنىغا بېرىپ.
ــ بلاۋئېر، «قەلب» دېگەن سۆز قانداق يېزىلىدۇ؟ ــ دەپ سورىدى. بلاۋئېر ئوقۇتقۇچىنىڭ نېمىنى سورىغانلىقىنى ئاڭقىرالماي، ھاپىلا ـ شاپىلا ئورنىدىن تۇرۇپ كەتتى. ئۇنىڭ قولىدا قالپىقى چىقىرىۋېتىلگەن بۇرما مىخ بار ئىدى. ئۇنى يا تاشلىۋېتىشنى، يا يوشۇرۇۋېلىشنى بىلەلمەي ھودۇققان ھالدا:
ــ 5 كە 8 نى قوشساق 13 بولىدۇ، ــ دەپ جاۋاب بەردى. ساۋاقداشلىرى پاراققىدە كۈلۈشۈپ كەتتى. بلاۋئېر ھۇپپىدە قىزىرىپ كەتتى. مۇئەللىم ئۇنىڭ ئويۇنچۇقىنى تارتىۋالغاندىن كېيىن ئۈمىدسىز ھالەتتە بېشىنى چايقىدى.
بېرلىنغا كۆچۈپ كەلگەندىن كېيىن، بىر يېڭى تەۋەككۈلچىلىك بلاۋئېرنى ئۆزىگە جەلپ قىلدى. ئۇ بولسىمۇ راكېتا سىناق تەجرىبىسى ئىدى. مۇشۇ ئەسىرنىڭ 20 ـ يىللىرىدا، ئىنسانلار تەرەققىياتى ناھايىتى تېز بولدى. ۋېلىسىپىت، ماشىنا، ئايروپىلان دېگەندەك قاتناش قوراللىرى كەشىپ قىلىندى. بىراق، ئىنسانلار بۇنىڭ بىلەن قانائەتلىنىپ قالماي، ئۇلارنىڭ سۈرئىتىنىڭ يەنىمۇ تېز بولۇشىنى ئارزۇ

قىلدى، شۇڭا بەزى تەۋەككۇلچىلەر راكېتانى (ئۇ چوڭ مەشئەل بىلەن تەڭ) ماشىنا، پويىز، پلانېرغا باغلاپ كىشىنى ھاڭ ـ تاڭ قالدۇرىدىغان تېز سۈرئەتلىك رېكورت ياراتتى. ئەينى چاغدا، بېرلىندا فالليېر ۋە ئوپېل ئىسىملىك ئىككى كەشپىياتچى بولۇپ، ئۇلار كۆپ قېتىم راكېتانى سىناق قىلدى. شۇنداقلا ماشىنىنىڭ سۈرئىتىنى بىرنەچچە ھەسسە ئاشۇرۇپ پۈتكۈل گېرمانىيىنى زىلزىلىگە كەلتۈرۈپ، مەملىكەت بويىچە داڭلىق قەھرىمانلارغا ئايلاندى. بۇ ئىشلار بلاۋئېرغا ئىلھام بولدى. ئۇ راكېتانى سىناق قىلىش قوشۇنىغا قاتناشتى. بۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ كوچا ـ كويلاردا نامى چىقىشقا باشلىدى.

ئۇنىڭ تۇنجى قېتىملىق سىنىقى راكېتا ماشىنىسىنى ياساپ چىقىش بولدى. بلاۋئېر كىچىك سىيرىلما ھارۋىدىن بىرنى تاپتى، ئاندىن يېقىن ئەتراپتىكى پوجاڭزا دۇكىنىدىن ئالتە چوڭ پوجاڭزا سېتىۋېلىپ ئۇنى ھارۋىنىڭ قۇيرۇق قىسمىغا مەھكەم باغلىدى. ئارقىدىن ھارۋىنى كۆتۈرۈپ دۆڭرەك بىر كوچىغا كەلدى. كوچىدىكىلەر بۇ غەلىتە بالىنىڭ نېمە ئىش قىلىدىغانلىقىغا ۋە ئۇنىڭ غەلىتە ھارۋىسىغا قاراپ تۇرۇشتى. بلاۋئېر ھارۋىغا ئولتۇرۇپ، سەرەڭگە بىلەن پوجاڭزىغا ئوت تۇتاشتۇردى، پاراسلىغان ئاۋاز بىلەن تەڭ ھارۋا ئۇچقاندەك تۆۋەنگە سىيرىلدى. كوچىدىكى كىشىلەر چۇقان سېلىشىپ، تەرەپ ـ تەرەپكە قېچىشقا باشلىدى. بىر ساقچى ھارۋىنىڭ ئارقىسىدىن جېنىنىڭ بارىچە قوغلىدى. پوجاڭزىلار ئېتىلىپ بولغاندىن كېيىن، ھارۋىمۇ ئاستا ـ ئاستا توختىدى. ساقچى بلاۋئېرنى تۇتۇۋېلىپ ئۇنىڭ ھارۋىسىنى مۇسادىرە قىلدى. يارىلىنىش ۋەقەلىرى يۈز بەرمىسىمۇ، بىراق ئاتا ـ ئانىسى ئۇنى قاتتىق ئەيىبلىدى.

كىچىككىنە ئوڭۇشسىزلىق بلاۋئېرنىڭ راكېتاغا بولغان قىزغىنلىقىنى سوۋۇتالمىدى. ئۇنىڭ ئۈستىگە تۇنجى سىناقتا مۇۋەپپەقىيەت قازانغان بلاۋئېر ناھايىتى خۇشال بولدى. بلاۋئېر

تەييار راكېتا سىنتېزلىشنى خالىماي، يەنىمۇ ئىلگىرىلىگەن ھالدا پوجاڭزىا ياساشقا كىرىشتى. ئۇ ئوق دورىسى تېپىپ كېلىپ، ئۇنى قەغەزگە ئورىدى. لاي بىلەن ئۇنىڭ بىر تۆشۈكىنى ئېتىپ، ئۇنىڭغا پىلىك ئۇلىدى. بلاۋئېر ئوق دورىسىنىڭ قانداق ياسىلىدىغانلىقىنى بىلمىگەچكە، دورىنى كۆچەپ باستى. نەتىجىدە ئۇنىڭ پوجاڭزىسى بىر تال شامغا ئوخشاپ قالدى. بلاۋئېر پوجاڭزىنى ئاتقاندى. پوجاڭزا مېۋە - چېۋە تاختىسىدىكى ئالمىلارنى پارە - پارە قىلىۋەتتى. ئاتا - ئانىسى بۇ ئىشتىن خەۋەر تاپقاندىن كېيىن، ئۇنى بىر كۈن سولاپ قويدى. ئەتىسى ئۇ ئۆيدىن ئوغرىلىقچە قېچىپ چىقىپ، يەنە ئۆزى ياسىغان پوجاڭزىنى سىناق قىلدى. بۇ قېتىم پوجاڭزا بولكىخانىغا چۈشۈپ ئېتىلىپ، بولكىلارنىڭ بىرىمۇ ساق قالمىدى.

بلاۋئېر باشلانغۇچ مەكتەپ ھاياتىدا بىرەر قېتىممۇ ياخشى نەتىجىگە ئېرىشمىگەن. ئۇ ئۇششاق - چۈششەك ھەرىكەتلەرگە ئامراق بولۇپ، ئەدەبىيات - سەنئەت دېگەنلەر بىلەن قىلچە خۇشى يوق ئىدى. بىراق، ئۇ بەك ئەقىللىق بولغاچقا، بىرەر پەندە نەتىجىسى ناچار بولغىنى بىلەن دەرسلەردە يەنىلا يېتىشىپ ماڭاتتى. خېلى كۆپ بىلىملەرنى ئىگىلىگەنىدى. تولۇقسىز ئوتتۇرا مەكتەپكە چىققاندىن كېيىن، ئۇنىڭ نەتىجىسى بىراقلا چۈشۈپ كەتتى. سەۋەبى پۈتۈن زېھنىنى كەشپىيات ئىشلىرىغا سەرپ قىلدى. شۇڭا، مۇئەللىم ئۇنى تولۇقسىز ئوتتۇرا مەكتەپنى تاماملىيالمايدۇ دەپ قارايتتى.

تولۇقسىز ئوتتۇرا مەكتەپنىڭ ھالقىلىق بىر ئوقۇش يىلىدا بلاۋئېر بىر چوڭ ئىشقا تۇتۇش قىلدى. يەنى ئۇ ۋېلىسىپىتتىن تېز ماڭىدىغان قاتناش قورالى بولغان ماشىنىنى ياسىماقچى بولدى - دە، ساۋاقداشلىرىنىڭ ياردىمى بىلەن تۆرلۈك ماشىنا زاپچاسلىرىنى سېتىۋېلىپ ئۆيىنىڭ ماشىنا ئىسكىلاتىغا يوشۇرۇپ قويدى ۋە ئىشنى باشلىۋەتتى: ئۇ زاپچاسلارنى ئوگۇشلۇق

此为试读，需要完整PDF请访问： www.ertongbook.com

قۇراشتۇرۇش ئۇچۇن، دادىسىنىڭ ماشىنىسىنى چۇۋۇپ زاپچاسلار مۇناسىۋىتىنى تەتقىق قىلدى. بەزى زاپچاسلار ئۆلچەمسىز بولغاچقا، بىلەي بىلەن بىلەپ كىچىكلەتتى، قوللىرىمۇ قاپىرىپ كەتتى. ماشىنا ياساش ناھايىتى مۇرەككەپ ئىش بولغاچقا، دەرستىن سىرتقى ۋاقتى يېتىشمىدى. شۇنىڭ بىلەن بلاۋئېر مەكتەپتىن قېچىشقا باشلىدى. ئۇ ھەر كۈنى مۇزاكىرىگە قاتنىشىپ قويۇپلا، ئۆيىگە يۈگۈردى. باسقۇچلۇق ئىمتىھانغا ئاز قالغاندا، بلاۋئېرنىڭ ماشىنىسىمۇ سەل ئىسكەتكە كەلدى. بىراق، ئۇ فىزىكا ۋە ماتېماتىكا ئىمتىھانىدىن ئۆتەلمىدى. گېرتسوگ بلاۋئېر ئوغلىنىڭ ئىمتىھان نەتىجىسىنى كۆرۈپ كۆڭلى قاتتىق بىئارام بولدى. ئۇ ئەركىن ئوقۇتۇش ئۇسۇلىنىڭ ئاقمايدىغانلىقىغا كۆزى يېتىپ، بلاۋئېرنى ئېتىسبۇرگدىكى ياتاقلىق مەكتەپكە بەردى ھەم ئوغلىنىڭ قاتتىق باشقۇرۇش مۇھىتىدا، يارامىلىق ياشلاردىن بولۇپ چىقىشىنى ئۈمىد قىلدى.

ئىككىنچى باب بالا كەشپىياتچى

ئېتىنسبۇرگ مەكتىپى ئەينى ۋاقىتتا گېرمانىيىدىكى داڭلىق ئوتتۇرا مەكتەپلەرنىڭ بىرى ئىدى. مەكتەپ ئىلغار ئوقۇتۇش ئۇسۇلىنى قوللىنىپ، ئوقۇغۇچىلار بىلەن ئوقۇتقۇچىلار ئوتتۇرىسىدىكى مۇھەببەتنى يېتىلدۈرۈشكە ئەھمىيەت بېرەتتى. مەكتەپ ياتاقلىرىمۇ ناھايىتى ئازادە ئىدى. ھەشەمەتلىك داچىغا ئوخشايدىغان بۇ مەكتەپ ئىلگىرى مەشھۇر ئەدىب گيوتىدا ئۇنتۇلماس تەسىراتلارنى قالدۇرغان، ئۇ يەردە بىرنەچچە ھەپتە تۇرۇپلا «فائوست» دېگەن ئەسىرىنى يازغان.

بلاۋئېر ئېتىنسبۇرگ مەكتىپىگە ئوقۇشقا كىرگەندىن كېيىن، خېلىلا كۆنۈپ قالدى. چۈنكى، بۇ مەكتەپتە بىر خىل ئۆزگىچە ئوقۇتۇش تۈزۈمى قوللىنىلاتتى. يەنى ئوقۇغۇچىلار چۈشتىن بۇرۇن دەرس ئوقۇپ، چۈشتىن كېيىن ئەمگەك قىلاتتى. چۈشتىن بۇرۇنقى دەرسلەرنىڭ ئانچە مەززىسى بولمىسىمۇ، بىراق بلاۋئېر چۈشتىن كېيىنكى ئەمگەكنى ياخشى كۆرەتتى. ئۇ كۆپ ۋاقتىنى باغاچچىلىق، تامچىلىق، گۈل - گىياھ ئاسراش ئىشلىرىغا سەرپ قىلاتتى. بۇ پائالىيەتلەر كىشىنى ماشىنا ياسىغاندىكىدىن بەكرەك قىزىقتۇرالمىسىمۇ، بىراق لاتىنچە كىتابلارنى تەرجىمە قىلغاندىن كۆپ ياخشى ئىدى. باغاچچىلىق قىلغاندا بلاۋئېر بىر جۈپ چىۋەر قوللىرى بىلەن باغاچ تاختايلارنى ناھايىتى سىلىق قىلىپ رەندىلەيتتى. بەزى باغاچچى ئۇستاملار ئۇنى ماختاپ كېتەتتى.

ھەر كۈنى كەچتە، مەكتەپ ئوقۇغۇچىلارنىڭ ئەركىن پائالىيەت قىلىشىغا رۇخسەت قىلاتتى. ئوقۇغۇچىلار كۇتۇپخانىغا بېرىپ گېزىت - ژۇرنال كۆرسىمۇ ياكى مەكتەپ ھويلىسىدا سەيلە قىلسىمۇ ياكى ئۆزلىرى ياخشى كۆرىدىغان ئويۇنلارنى ئوينىسىمۇ

بولاتتى. بلاۋئېر كىتاب ئوقۇشقا ۋە ئاسمان جىسىملىرىنى كۆزىتىشكە بەكرەك قىزىقاتتى. شۇڭا، ئۇ ھەر كۈنى كەچتە كۇتۇپخانىغا بېرىپ، گېزىت - ژۇرنال، كىتابلارنى ئالا قويماي ۋاراقلاپ ئوقۇپ چىقاتتى. ئەگەر بەكرەك قىزىقىدىغان نەرسىلەر بولسا، بىرنەچچە قېتىم ئوقۇيتتى. ئۇ كۇتۇپخانىدىن چىققاندىن كېيىن، دۇربۇن بىلەن ئاسماندىكى جىمىرلاپ تۇرغان ساناقسىز يۇلتۇزلارنى كۆزىتەتتى. بلاۋئېر ئاسمان جىسىملىرىنى كۆزەتكەندە، دائىم بىر - ئىككى ئاش پىشىم ۋاقىت سەرپ قىلاتتى. ئايدىڭ كېچىلەردە بولسا ئۈچ - تۆت سائەتكىچە ئاينى كۆزىتىپ، تاكى ياتاق چىراغلىرىنى ئۆچۈرمىگۈچە بولدى قىلمايتتى.

1925 - يىلىنىڭ مەلۇم بىر كۈنى، بلاۋئېر كۇتۇپخانىغا بېرىپ گېزىت - ژۇرنال كۆرۈۋاتقاندا، بىر ئاسترونومىيە ژۇرنىلى ئۇنىڭ دىققىتىنى تارتتى، بۇ ژۇرنالدا بەزى ئىلمىي ماقالىلەر بېسىلىپلا قالماستىن، بەلكى پەننى ئومۇملاشتۇرۇش بىلىملىرىمۇ تونۇشتۇرۇلاتتى. بلاۋئېر ژۇرنالنى ئوقۇۋېتىپ ژۇرنال مۇقاۋىسىنىڭ ئاستىغا بېسىلغان ھېرمان ئوبېرتىنىڭ «ساماغا تۇتاشقان يول» ناملىق كىتابى تونۇشتۇرۇلغان ئېلاننى كۆرۈپ قالدى - دە، بۇ ئېلانغا ناھايىتى قىزىقتى. چۈنكى، ئۇ ئۇزاقتىن بۇيان مۇشۇنداق بىر كىتابنى ئىزدەۋاتاتتى. ئۇ دەرھال نەشرىيات سودىگىرىگە خەت يېزىپ، بۇ كىتابتىن بىرنى سېتىۋالىدىغانلىقىنى ئېيتتى. كىتاب سودىگىرى ئۇنىڭغا بۇ كىتابنى ئەۋەتىپ بەردى.

بلاۋئېر بۇ يېڭى كىتابنى قولىغا ئالغاندىن كېيىن، ياتىقىغا بېكىنىدى، يۇلتۇزلار دۇنياسىنى ساياھەت قىلىش نەقەدەر كۆڭۈللۈك ئىش - ھە ! ئۇ بالىلىق چاغلىرىدىن تارتىپلا «ئادەم ئالەمگە قانداق كىرىدۇ؟» دەپ ئويلايتتى ھەم ئۇنىڭغا جاۋاب ئىزدەيتتى، بلاۋئېر ئوبېرتىنىڭ كىتابىنى ئېچىپلا داڭقىتىپ تۇرۇپلا قالدى. چۈنكى، كىتابقا ھەر خىل - ھەر ياڭزا

ماتېماتىكىلىق فورمۇلىلار، چۈشەنگىلى بولمايدىغان بىرمۇنچە سان - سىمۋوللار بار ئىدى. ئەمەلىيەتتە، بۇ كىتابنىڭ ئىسمى سەل غەلىتە بولسىمۇ، بىراق ئۇنىڭدىكى مەزمۇنلاردىن ئۇنىڭ ھەقىقىي بىر ئىلمىي ئەسەر ئىكەنلىكىنى كۆرۈۋالغىلى بولاتتى. كىتابتا ناھايىتى جىق ماتېماتىكىلىق ۋە فىزىكىلىق فورمۇلىلار ئارقىلىق كىشىلەرگە بىر جىسىمنىڭ يەر شارىدىن ئۇچۇپ چىقىپ كېتىشىنىڭ ئېھتىماللىقى ۋە زۆرۈر شەرتى ئىسپاتلاپ بېرىلگەنىدى. بلاۋئېر ماتېماتىكا، فىزىكىدا ناچار بولغاچقا، بۇ جايلارنى زادىلا چۈشىنەلمىدى. ئۇ بەك قەيسەر ئىرادىلىك بالا بولغاچقا، كىتابنى چۈشەنمەيدىكەنمەن دەپلا تاشلاپ قويماستىن، كىتابتىكى ئۆزى بىلمىگەن يەرنى قەغەز پارچىسىغا خاتىرىلەپ قويدى. ئەتىسى كىتابنى قولتۇقلاپ فىزىكا ئوقۇتقۇچىسىدىن قىيىن يەرلەرنى سوراشقا باشلىدى. بلاۋئېرنىڭ فىزىكا ئوقۇتقۇچىسى ئۇنىڭغا مۇنداق چۈشەندۈردى.

— بىر جىسىم ئەگەر يەر شارىدىن ئايرىلىپ، ئالەمگە چىقماقچى بولسا، ئۇ چوقۇم ئىككىنچى ئالەم سۈرئىتىگە يېتىشى كېرەك. بۇ سۈرئەت نيۇتوننىڭ كۈچ فورمۇلىسى بويىچە ھېسابلاپ چىقىلىدۇ. سەن ئالەمنىڭ تارتىش كۈچى قانۇنى بىلەن مەركەزگە ئىنتىلىش كۈچىنىڭ فورمۇلىسىنى بىلىدىغانسەن؟ ئىككىنچى ئالەم سۈرئىتى يۇقىرىدا دېيىلگەن ئىككى فورمۇلا ۋە ماتېماتىكىلىق بىلىملەر بويىچە ھېسابلاپ چىقىلغان.

بلاۋئېر ئوقۇتقۇچىنىڭ جاۋابىنى تازا ئوبدان چۈشىنەلمىدى. بىراق، ئۇ ئەڭ مۇھىم بىر نۇقتىنى، يەنى ئادەم يۇلتۇزلار دۇنياسىغا چىقماقچى بولىدىكەن، پەقەت ئارزۇ قىلغان بىلەن ئىش تاماملانمايدىغانلىقىنى، ئىلىم - پەن بىلىملىرىنى پۇختا ئىگىلەش، بولۇپمۇ ماتېماتىكا ۋە فىزىكا بىلىملىرىنى پۇختا ئۆگىنىش كېرەكلىكىنى ئېنىق بىلىۋالدى. شۇنىڭدىن باشلاپ ئۇ قەتئىي ئىرادىگە كېلىپ، بۇ دەرسلەرنى تىرىشىپ تولۇقلاپ ئۆگىنىشكە بەل باغلىدى.

بلاۋئېر تۇغما تالانتلىق بولغاچقا، ئۆگەنمەكچى بولغان نەرسىلەرنىڭ كۆپىنچىسىنى ئۆگىنىۋالالايتتى. بلاۋئېر ئوقۇتقۇچىنىڭ تەلىمىنى ئاڭلىغان كۈندىن باشلاپ، دەرسلەرنى دىققەت بىلەن ئاڭلايدىغان، ئىجتىھات بىلەن كىتاب ئوقۇيدىغان بولدى. ماتېماتىكا ۋە فىزىكىدىمۇ ناھايىتى تېز ئىلگىرىلىدى. ئۆگىنىش نەتىجىسىمۇ بارا ـ بارا كۆتۈرۈلدى. ئوبېرتىنىڭ ئائىلىگە دائىر كىتابىدىكى بىھېساب مەسىلىلەر بلاۋئېرنى تېخىمۇ كۆپ نەرسىلەرنى ئۆگىنىشكە، تېخىمۇ ياخشى ئۆگىنىشكە مەجبۇر قىلدى. بىر يىلدىن كۆپرەك ۋاقىتتىن كېيىن، ئۇ سىنىپ بويىچە ئۆگىنىشى ئەڭ ياخشى ئوقۇغۇچى بولۇپ قالدى. ئۇ خۇددى ئالەم ئىلمى مۇتەخەسسىسلىرىدەك ساۋاقداشلىرىغا ئۇلار خالىسىلا ئالەم قائىدىسى ۋە تېخنىكىسى ھەققىدىكى بىلىملەرنى ناھايىتى جانلىق سۆزلەپ بېرەتتى ۋە ساۋاقداشلىرىنىڭ چەكسىز قىزىقىشىنى قوزغايتتى.

ئېتىسبۇرگ مەكتىپىدە، بلاۋئېر دەرستىن سىرتقى پائالىيەتلەرگە ئاكتىپ قاتنىشاتتى، بولۇپمۇ ئۇ تەنتەربىيە پائالىيەتلىرىگە ئاجايىپ قىزغىنلىق بىلەن قاتنىشاتتى. ئۇ مەكتەپتە خېلى كۆزگە كۆرۈنگەن بېيسبول تەنھەرىكەتچىسى ئىدى. ياغاچچىلىق دەرسىدە، ساۋاقداشلىرى ئۇنى «ئۇستام» دەيتتى، چۈنكى ئۇ ئىشنى تېز ھەم چىرايلىق قىلاتتى. ئۇنىڭ ئۇستىگە ئۇ ئۆي جاھازلىرىغا يېڭى نەقىش، ئويمىلارنى چىقىرالايتتى، يېڭى نۇسخا، نەقىشلەرنى لايىھىلەيتتى. قول ماھارىتى بلاۋئېرنىڭ ئەزەلدىن ئارتۇقچىلىقى بولغاچقا، نەزەرىيە سەۋىيىسىمۇ ئۆسكەندىن كېيىن، يېڭى نەرسىلەرنى ياساش ئۇنىڭغا تولىمۇ ئوڭاي چۈشتى.

1928 ـ يىلى بلاۋئېر سۆيۈملۈك مەكتىپى ئېتىسبۇرگ مەكتىپىدىن ئايرىلىپ، شىمالىي دېڭىزدىكى شىپىكروگ ئارىلىغا جايلاشقان ھېرمان لىت مەكتىپىگە يۆتكىلىپ كەلدى، بۇمۇ خېلى داڭلىق ئوتتۇرا مەكتەپلەرنىڭ بىرى ئىدى. ئۇنىڭ

ئازادە مۇھىتى ھەتتا ئېتىسبۇرگ مەكتىپىدىنمۇ ياخشى بولۇپ، بلاۋئېرنىڭ ئۆسۈپ يېتىلىشىگە تازا باب كېلەتتى.

بۇ مەكتەپكە ئوقۇشقا كىرىپ ئۇزاق ئۆتمەي ئۇنىڭدا مەكتەپتە بىر رەسەتخانا قۇرۇش ئىستىكى پەيدا بولدى. چۈنكى، ئانىسى سوۋغا قىلغان دۇربۇن ناھايىتى كىچىك بولۇپ، ئۇنىڭ ھازىرقى يېڭى ئېھتىياجىغا ماس كەلمەيتتى. ئۇنىڭ ئۇستىگە، ئۇنىڭ تەسىرى ئارقىسىدا ساۋاقداشلىرى ئارىسىدا ئاسترونومىيىگە ھەۋەس قىلىدىغانلار بارغانسېرى كۆپىيىشكە باشلىغان. مەكتەپمۇ ئۇلارنىڭ ئارزۇسىنى قاندۇرۇشى كېرەك ئىدى. شۇنىڭ بىلەن بلاۋئېر مەكتەپ مۇدىرىنىڭ قېشىغا باردى.

— ئىسمىڭ نېمە؟ — سورىدى مەكتەپ مۇدىرى كۆزەينىكىنىڭ ئۇستىدىن ئۇنىڭغا تەئەججۇپ بىلەن قاراپ، مەكتەپ مۇدىرى بلاۋئېرنىڭ پىكرىنى ئاڭلاپ ھەيران قالدى.

— سەن ئاسترونومىيە دېگەننى بىلەمسەن؟ ئۇنداقتا دەپ باقە، ئەتىيازدا بىز مۇشۇ كەڭلىكتە تۇرساق، قايسى يۇلتۇزلار تۇركۇمىنى كۆرەلەيمىز؟

بلاۋئېر قىلچە ھودۇقماي جاۋاب بەردى. مەكتەپ مۇدىرى ئۇنىڭ جاۋابىنى ئاڭلاپ تازا ئىشەنمەي تۇرۇپ قالدى. ئۇ بلاۋئېرنىڭ جاۋابىنىڭ توغرىلىقىنى بىلسىمۇ، لېكىن بۇ بالا كىتابتىن يادقا ئېلىۋالغان جاينى دەپ بەردى، دېگەن گۇمان بىلەن يەنە سورىدى:

— رەسەتخانىنى قۇرغاندا، قايسى خىلدىكى دۇربۇننى سېتىۋالسا ئەڭ مۇۋاپىق بولىدۇ؟ ئۇنىڭ قانداق ئارتۇقچىلىقلىرى بار؟

بلاۋئېر يەنە بىر قېتىم مەكتەپ مۇدىرى رازى بولغۇدەك جاۋاب بەردى. بۇ قېتىم مەكتەپ مۇدىرى ئورنىدىن دەس تۇرغىنىچە بلاۋئېرنى قولىدىن يېتىلەپ پەنجىرە ئالدىغا كەلدى ـ دە، كەڭ مەكتەپ ھويلىسىنى كۆرسىتىپ:

— سېنىڭچە، رەسەتخانىنى قەيەرگە قۇرساق بولار؟ ئۇنى كىم

此为试读，需要完整PDF请访问: www.ertongbook.com